

Byrådets sak

Byrådets sak nr.: 18/2013
Vedtaksdato: 30.10.2013

Vår ref. (saksnr.): 201303337-3
Arkivkode: 300

HØRING - UTKAST TIL ENDRING I FORSKRIFT OM SOSIALE TJENESTER TIL PERSONER UTEN FAST BOPEL I NORGE

Saksfremstilling:

Arbeidsdepartementet sendte den 22.07.2013 på høring et utkast til endring i forskrift om sosiale tjenester til personer uten fast bopel i Norge.

Arbeidsdepartementet foreslår endringer i § 4 i forskrift om sosiale tjenester til personer uten fast bopel i Norge.

Hovedregelen i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen er at alle som oppholder seg i Norge omfattes av loven. Det kan gjøres unntak fra hovedregelen i forskrift. Begrensninger i retten til individuelle tjenester etter lov om sosiale tjenester gjøres i dag i FOR 2011-12-16 nr 1251: Forskrift om sosiale tjenester for personer uten fast bopel i Norge § 4.

§ 4 Personer som ikke har lovlig opphold i riket.

Personer som ikke har lovlig opphold i riket har ikke krav på individuelle tjenester etter loven, med unntak av opplysning, råd og veiledning.

Hvis en person som nevnt i første ledd ikke kan sørge for sitt livsopphold, og heller ikke kan få statlig innkvartering, har vedkommende i en nødssituasjon rett til økonomisk stønad og hjelp til å finne midlertidig botilbud etter loven. Hjelp gis inntil vedkommende i praksis kunne forlatt landet.

Departementet ønsker synspunkter på forslag til to alternative justeringer av regelverket knyttet til sosiale tjenester uten lovlig opphold. Det ene alternativet er å oppheve forskriftsreguleringen av retten til nødhjelp, mens det andre alternativet er å presisere i forskriften at hjelpen skal være kortvarig og begrenset.

Alternativ 1 oppheving av bestemmelsen.

Alternativ 1 innebærer at andre ledd i forskriftens § 4 oppheves, slik at personer som oppholder seg ulovlig i Norge ikke vil ha en regulert rett til sosiale tjenester.

I høringsnotatet ber Arbeidsdepartementet om synspunkter på om en opphevelse av forskriftsbestemmelsen kan antas å føre til færre henvendelser fra personer uten lovlig opphold, med eller uten rett til nødhjelp. Departementet ønsker også eventuelle synspunkter på om man tror kommunenes utgifter til bistand til denne gruppen vil reduseres som følge av at hjemmelen tas ut av forskriften.

Jeg ser flere betenkeligheter ved dette forslaget. Forslaget vil bety at situasjonen blir som den var før gjeldene forskrift av 01.01.2012. Kommunene vil da ha en plikt til å yte bistand til personer etter nødrettslige prinsipper. En slik plikt er ikke entydig definert i regelverk og praksis, og åpner dermed for forskjellsbehandling.

I Oslo var det også en etterspørsel etter sosiale tjenester fra personer uten lovlig opphold i Norge før gjeldende forskrift trådte i kraft. I perioder har etterspørselen vært så stor at kommunen innførte en lokal midlertidig forskrift for å sikre en korrekt behandling av henvendelsene.

Det er en dårlig løsning å overlate tolkningen av hva som er riktig bistand etter nødrettslige prinsipper til hvert enkelt Nav-kontor. Dette vil legge en urimelig stor byrde på førstelinjetjenesten.

Dersom kommunene skal gå tilbake til å behandle henvendelser fra hjelpetrequende personer uten fast bopel i Norge etter nødrettslige prinsipper, må kommunene behandle klagen etter forvaltningslovens § 28, 2. ledd. Dette krever økte ressurser til klagesaksbehandling i kommunene.

Dett er ikke grunn til å tro at en opphevelse av forskriftshjemmelen vil føre til at færre søker hjelp hos Nav.

Jeg finner derfor å ikke kunne støtte alternativ 1 i departementets forslag.

Alternativ 2 presisering av bestemmelsen

I alternativ 2 foreslår departementet å beholde forskriftsreguleringen, men å endre bestemmelsen slik at det tydelig fremgår av Nav-kontorets plikt er begrenset i tid. Videre foreslås det å ta inn i forskriften at Nav- kontoret kan stille krav om aktivitet med sikte på rask utreise i forbindelse med at stønad ytes. Departementet foreslår å endre bestemmelsen slik (endringer er markert med fet skrift):

§ 4 Personer som ikke har lovlig opphold i riket.
Personer som ikke har lovlig opphold i riket har ikke krav på individuelle tjenester etter loven, med unntak av opplysning, råd og veiledning.

*Hvis en person som nevnt i første ledd ikke kan sørge for sitt livsopphold, og heller ikke kan få statlig innkvartering, har vedkommende i en nødssituasjon rett til økonomisk stønad og hjelp til å finne midlertidig botilbud etter loven **i en kort periode**. Hjelp gis inntil vedkommende i praksis kunne forlatt landet. **Det kan stilles krav om å bidra til å muliggjøre egen retur.***

Forslagene vil ikke innebære endring i det som er gjeldende rett. Departementet skriver at det vil komme tydelig frem at personer som oppholder seg langvarig ulovlig i landet ikke vil ha krav på bistand over en viss tid.

Jeg støtter departementets alternativ 2 til endring av forskriften. Jeg vil imidlertid peke på behov for ytterligere avklaringer av forskriften.

Praktiseringen av dagens bestemmelse er vanskelig. Når en person uten fast bopel henvender seg til Nav-kontoret kan det være behov for en tolkning av hva som ligger i begrepet *lovlig opphold* og hva som menes med *fast bopel*. På denne måten vil mange vurderingstemaer bli overlatt til saksbehandleren ved Nav-kontoret. Det er en metodisk utfordring, og kan gi ulik behandling av like tilfeller.

Jeg vil derfor spille inn et behov for at regelverket gjøres tydeligere når det gjelder å definere innholdet av begrepene *lovlig opphold* og *fast bopel* i forskriften.

Vedtakskompetanse:

Byrådet er gitt myndighet til å avgi høringsuttalelser på kommunens vegne ved bystyrets vedtak av 30.05.2001, sak 218, Delegasjon av myndighet til å avgi høringsuttalelser på kommunens vegne. Myndigheten er videre delegert til de respektive fagbyråder i saker som ikke er av prinsipiell betydning ved byrådets vedtak av 03.07.2001, sak 1360.

Vedtak:

Byråden for helse og sosiale tjenester avgir på vegne av Oslo kommune følgende høringsuttalelse til Arbeidsdepartementet vedrørende forslag til endring i forskrift om sosiale tjenester til personer uten fast bopel i Norge:

Departementet ønsker synspunkter på forslag til to alternative justeringer av regelverket knyttet til sosiale tjenester uten lovlig opphold. Det ene alternativet er å oppheve forskriftsreguleringen av retten til nødhjelp, mens det andre alternativet er å presisere i forskriften at hjelpen skal være kortvarig og begrenset.

Alternativ 1 oppheving av bestemmelsen.

Alternativ 1 innebærer at andre ledd i forskriftens § 4 oppheves, slik at personer som oppholder seg ulovlig i Norge ikke vil ha en regulert rett til sosiale tjenester.

I høringsnotatet ber Arbeidsdepartementet om synspunkter på om en opphevelse av forskriftsbestemmelsen kan antas å føre til færre henvendelser fra personer uten lovlig opphold, med eller uten rett til nødhjelp. Departementet ønsker også eventuelle synspunkter på om man tror kommunenes utgifter til bistand til denne gruppen vil reduseres som følge av at hjemmelen tas ut av forskriften.

Jeg ser flere betenkeligheter ved dette forslaget. Forslaget vil bety at situasjonen blir som den var før gjeldende forskrift av 01.01.2012. Kommunene vil da ha en plikt til å yte bistand til personer etter nødrettslige prinsipper. En slik plikt er ikke entydig definert i regelverk og praksis, og åpner dermed for forskjellsbehandling.

I Oslo var det også en etterspørsel etter sosiale tjenester fra personer uten lovlig opphold i Norge før gjeldende forskrift trådte i kraft. I perioder har etterspørselen vært så stor at kommunen innførte en lokal midlertidig forskrift for å sikre en korrekt behandling av henvendelsene.

Det er en dårlig løsning å overlate tolkningen av hva som er riktig bistand etter nødrettslige prinsipper til hvert enkelt Nav-kontor. Dette vil legge en urimelig stor byrde på førstelinjetjenesten.

Dersom kommunene skal gå tilbake til å behandle henvendelser fra hjelpetrengende personer uten fast bopel i Norge etter nødrettslige prinsipper, må kommunene behandle klagen etter forvaltningslovens §28, 2. ledd. Dette krever økte ressurser til klagesaksbehandling i kommunene.

Dett er ikke grunn til å tro at en opphevelse av forskriftshjemmelen vil føre til at færre søker hjelp hos Nav.

Oslo kommune slutter seg ikke til alternativ 1 i departementets forslag.

Alternativ 2 presisering av bestemmelsen

I alternativ 2 foreslår departementet å beholde forskriftsreguleringen, men å endre bestemmelsen slik at det tydelig fremgår av Nav-kontorets plikt er begrenset i tid. Videre foreslås det å ta inn i forskriften at Nav- kontoret kan stille krav om aktivitet med sikte på rask utreise i forbindelse med at stønad ytes. Departementet foreslår å endre bestemmelsen slik (endringer er markert med fet skrift):

§ 4 Personer som ikke har lovlig opphold i riket.

Personer som ikke har lovlig opphold i riket har ikke krav på individuelle tjenester etter loven, med unntak av opplysning, råd og veiledning.

*Hvis en person som nevnt i første ledd ikke kan sørge for sitt livsopphold, og heller ikke kan få statlig innkvartering, har vedkommende i en nødssituasjon rett til økonomisk stønad og hjelp til å finne midlertidig botilbud etter loven **i en kort periode**. Hjelp gis inntil vedkommende i praksis kunne forlatt landet. **Det kan stilles krav om å bidra til å muliggjøre egen retur.***

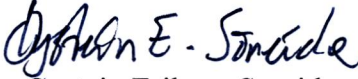
Forslagene vil ikke innebære endring i det som er gjeldende rett. Departementet skriver at det vil komme tydelig frem at personer som oppholder seg langvarig ulovlig i landet ikke vil ha krav på bistand over en viss tid.

Oslo kommune støtter departementets alternativ 2 til endring av forskriften. Det er imidlertid et behov for ytterligere avklaringer av forskriften, utover det som foreslås av departementet.

Praktiseringen av dagens bestemmelse er vanskelig. Når en person uten fast bopel henvender seg til Nav-kontoret kan det være behov for en tolkning av hva som ligger i begrepet *lovlig opphold* og hva som menes med *fast bopel*. På denne måten vil mange vurderingstemaer bli overlatt til sakebehandleren ved Nav-kontoret. Det er en metodisk utfordring, og kan gi ulik behandling av like tilfeller.

Oslo kommune vil derfor spille inn et behov for at regelverket gjøres tydeligere når det gjelder å definere innholdet av begrepene *lovlig opphold* og *fast bopel* i forskriften.

Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester

Øystein Eriksen Søreide
byråd